

УДК 159.923.2:159.942

Мандзик Тетяна Михайлівна

аспірантка кафедри психології

Львівського національного університету імені Івана Франка

e-mail: t.m.mandzyk@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6710-8257>

ПРИВ'ЯЗАНІСТЬ ДО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ МОЛОДІ У ЗВ'ЯЗКУ З ЇХНІМИ ЧАСОВИМИ ОРІЄНТАЦІЯМИ

У статті досліджено особливості прив'язаності до місця проживання в молоді та їхній зв'язок з часовими орієнтаціями (майбутнє, минуле, теперішнє). Здійснено порівняльний аналіз виокремлених за допомогою кластерного аналізу груп, які об'єднують осіб з різними типами емоційного відношення до місця проживання («не прив'язані», «прив'язані», «активно прив'язані»). Виявлено, що в осіб, які активно прив'язані до місця проживання, порівняно вищий рівень часової орієнтації на позитивне минуле, ніж в осіб, які не прив'язані до місця проживання. Також в статті на основі емпіричного дослідження особливостей зв'язків прив'язаності до місця та часових орієнтацій сформовані узагальнені характеристики кожної з груп.

Ключові слова: прив'язаність до місця, часова орієнтація, емоційний зв'язок, активний тип прив'язаності, традиційний тип прив'язаності, молодь.

Постановка проблеми. Місце в різних його територіальних вимірах (помешкання, місто, селище, регіон, країна тощо) є важливим в житті більшості людей і впливає на формування в них почуття безпеки, комфорту, суспільної залученості та активності тощо [7]. Формування емоційних зв'язків з місцем розглядається як результат взаємодії між людиною та її довкіллям протягом певного часу: люди створюють, облаштовують місце проживання, а місце, в свою чергу, впливає на бачення людьми себе та створює умови життєдіяльності.

На формування рівня прив'язаності до місця проживання може впливати комплекс різних характеристик, зокрема задоволеність цим місцем і життям в ньому, тривалість проживання, наявність важливих спогадів тощо. Власне останнє ще раз вказує на те, що важливими психологічними функціями прив'язаності до місця є те, що воно виступає джерелом спогадів (минуле), допомагає планувати та досягати цілі (майбутнє) та відіграє важливу роль в розвитку особи, а також відновленні та релаксації (теперішнє). Разом з тим однією з найбільш складних психологічних функцій прив'язаності до місця виступає її роль в підтримці ідентичності особи, що поєднує в собі три часові орієнтації (минуле, теперішнє і майбутнє). Отож, можемо побачити, що прив'язаність до місця тісно пов'язана з часовою спрямованістю особи, а молодь як найбільш мобільна вікова група населення потребує особливої уваги в дослідженні зв'язку прив'язаності до місця проживання та їхніх часових орієнтацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Прив'язаність до місця розглядається як емоційний зв'язок з місцем, що виражається в приналежності до місця та ідентифікації з ним, а також є одночасно продуктом і процесом [2]. Крім того, вважається, що прив'язаність до місця є первинною, тобто передує ідентифікації з місцем [4]. Місця, до яких люди емоційно прив'язані, мають для них особистісне значення. М. Джуліані визначає прив'язаність до місця першочергово як емоцію і пояснює, як вона пов'язана з теорією прив'язаності Дж. Боулбі: «почуття, які ми відчуваємо до певних місць і до суспільних груп, які допомагають ці місця визначати і які самі по собі визначаються місцем — дім (сім'я, стосунки, друзі), робоче місце (колеги), церква (парафіяни), сусідство (сусіди), місто, країна, континент — безумовно мають сильний позитивний вплив на визначення нашої ідентичності, на наповнення нашого життя змістом та збагачення його ціннісними цілями і значеннями...» [3, р. 137–138].

За дослідженнями Л. Манзо, коли особу попросити розповісти про своє місце проживання, в більшості випадків вона вказуватиме на такі аспекти, як місце, де вона отримує соціальну підтримку, почуття безпеки, має можливості спілкування і проведення дозвілля, можливості для діяльності: всі ці аспекти можна розглядати як фундамент формування емоційного зв'язку людини з місцем, прихильності до місця [6].

Прив'язаність до місця дотична до процесів розвитку у дорослому віці, зокрема допомагаючи в виборі потрібного місця для створення сім'ї чи пошуку роботи, а в більш пізньому віці місце служить в підтримці само-рефлексії та зв'язку з минулим (С. Твігер-Рос, Д. Юзел) [4]. Улюблені місця можуть бути локацією для відновлення та втечі від щоденних стресів.

Ідентифікація з місцем може виявлятися, коли особи сприймають, що елементи соціального та фізичного середовища співставляються з їхніми особистісними цінностями та характером. Місце також може забезпечити протяжність в часі за допомогою фізичного представлення сімейних історій, етапів життя [5, 6].

Ще однією функцією прив'язаності до місця є гедонізм. З споживацької точки зору, прив'язаність до місця може служити для максимізації переваг та мінімізації витрат; таким чином, прив'язаність підтримується за умови, що певне місце має більше переваг, ніж інші альтернативні місця. Прив'язаність до місця може бути приємним досвідом за допомогою естетичних та сенсорних елементів, які присутні в цьому місці [1, 7].

Ф. Зімбардо розглядає часову перспективу як несвідомий процес, за допомогою якого неперервні потоки особистого та соціального досвіду відносяться до часових категорій, або часових рамок, що допомагають впорядковувати, зв'язувати та надавати значення цим моментам. Згідно з автором, часова перспектива і часова орієнтація відображають особисту тенденцію того, яким чином суб'єктивне ставлення до минулого, теперішнього і майбутнього впливає на поведінку. Ф. Зімбардо стверджує, що поєднання часових орієнтацій буде адаптивним і оптимальним для психологічного і фізіологічного здоров'я індивіда лише в разі гнучких переходів від однієї часової орієнтації до іншої залежно від ситуації, наших потреб і цінностей [8].

Чітко відомо, що прив'язаність до місця проживання (певного простору) пов'язана з тривалістю проживання в певній місцевості, але разом з тим існує мало досліджень, спрямованих на розуміння того, яким чином часова орієнтація особи пов'язана з рівнем та типом прив'язаності до місця. Це зумовлює потребу в проведенні такого роду дослідження та його подальшого аналізу.

Метою статті є на основі емпіричних даних за допомогою методів математичної статистики дослідити та здійснити аналіз прив'язаності до місця проживання молоді у зв'язку з їхніми часовими орієнтаціями.

Результати дослідження. У дослідженні прив'язаності до місця проживання молоді у зв'язку з їхніми часовими орієнтаціями з метою подальшого аналізу взяли участь 150 осіб, віком від 18 до 33 років ($M=22,5$ років). З них 75 чоловіків та 75 жінок, всі досліджувані на момент опитування були мешканцями міста Львова, з тривалістю проживання від півроку до 33 років (середня тривалість проживання 12,75 років). Серед них 89 осіб з вищою освітою, а 61 особа з незакінченою вищою освітою.

Для дослідження прив'язаності до місця проживання було використано шкалу «Прив'язаності до місцевості» (*Skala Przywiązania do Miejscowości*), яка вимірює різні типи прив'язаності до місцевості: традиційний, активний, відсутність прив'язаності. *Традиційний тип прив'язаності* відображає звичаєву укоріненість людини в місці проживання, дотримання традиції проживання в місці та оберігання його «духу». *Активний тип прив'язаності* відображає бажання пізнати місце «зсередини», дослідити його неповторність та знайти своє персональне місце в його межах. *Відсутність прив'язаності* вказує на те, що людина може спокійно переміщуватись з місця, для неї головнішими є умови, в яких вона зможе реалізуватись та бути задоволеною життям, ніж власне географічна місцевість. Шкала «Прив'язаності до місця» («*Skala Przywiązania do Miejsca*») дозволяє визначити рівень емоційного зв'язку з місцем в його різних територіальних вимірах (в даному дослідженні ця шкала використовувалась для визначення прив'язаності до місця проживання та окремо до місця дитинства (до 12 років)) [5].

Опитувальник часової перспективи Ф. Зімбардо (*ZTPI*) призначений для діагностики часових орієнтацій особистості. Методика, розроблена А. Гонзалесом і Ф. Зімбардо, складається із п'яти шкал часових орієнтацій. Дві шкали стосуються минулого: *негативного минулого*, де минуле бачиться переважно неприємним і викликає відразу, і *позитивного минулого*, де минулий досвід і час бачаться приємними, «крізь рожеві окуляри» і з ноткою ностальгії. Дві шкали стосуються теперішнього. Це — *гедоністичне теперішнє*, коли воно бачиться повним задоволень і цінується насолода моментом без жалю про подальші наслідки поведінки, і *фаталістичне теперішнє*: індивіди з такою часовою орієнтацією вірять в долю, впевнені, що не можуть впливати ні на теперішнє, ні на майбутні події свого життя. П'ята шкала — це *орієнтація на майбутнє*, що характеризується наявністю цілей, планів і спрямованістю поведінки на реалізацію цих планів і цілей.

При опрацюванні даних було застосовано наступні методи описової статистики — кластерний, однофакторний дисперсійний аналіз, порівняльний аналіз Шефе, кореляційний аналіз.

В результаті кластерного аналізу виділено три основні кластери на основі «Шкали прив'язаності до місцевості» та «Шкали прив'язаності до місця» М. Левіцької. Отож, всіх досліджуваних було розподілено в три кластери: перший кластер отримав умовну назву «не прив'язані до місцевості проживання», другий кластер — «прив'язані до місцевості проживання», а третій об'єднав в собі осіб «активно прив'язаних до місцевості проживання» (див. табл. 1).

Табл. 1

Порівняльна характеристика показників шкали прив'язаності до місця

Кластери (при $p < 0,05$)	Традиційна прив'язаність	Активна прив'язаність	Відсутність прив'язаності	Прив'язаність до місця проживання
Кластер 1	M=1,8571	M=3,0041	M=3,4847	M=3,1156
Кластер 2	M=3,4716	M=3,6955	M=2,2955	M=4,1515
Кластер 3	M=2,2237	M=4,0000	M=2,9298	M=4,1442

До першого кластеру — «не прив'язані до місцевості проживання» ввійшли особи з високим рівнем відсутності прив'язаності до місцевості проживання, низьким рівнем традиційного типу прив'язаності, а також відносно низькими показниками активної прив'язаності та емоційної прив'язаності до місця проживання. До цього кластеру ввійшло 49 осіб. Такі особи схильні до думки, що важливіші умови, в яких вони живуть, а не власне місце, вони, більш ймовірно, зможуть змінити місто свого проживання, якщо знайдуть кращі умови для життя чи власної реалізації. Такі особи вважають, що людина не повинна прив'язуватися до одного місця проживання та що на світі є багато місць, де б вони змогли жити. Отож, представникам цього кластеру меншою мірою важливо, де проживати, для них важливі можливості та комфорт, які дає певне місце.

Особи, які ввійшли в другий кластер («прив'язані до місцевості проживання») характеризуються високими рівнями традиційної та активної прив'язаності, емоційної прив'язаності до місця проживання, а також низьким рівнем відсутності прив'язаності. Загалом цей кластер об'єднав в собі 44 особи. Таким особам важливе місце, де вони проживають, місце свого проживання вони більшою мірою пов'язують вже з усталеним звичаєм, зокрема це певна спадкова традиція. Такі особи слабо бачать себе як мешканців якоїсь іншої місцевості, навіть якщо вона може принести їм більше переваг, ніж теперішнє місце проживання. Такі особи зацікавлені своїм місцем проживання, виявляють до нього сильний емоційний стосунок та більшою мірою позитивні емоції.

Останній кластер об'єднав в собі 57 осіб («активно прив'язані»), які характеризуються високим рівнем активного типу прив'язаності до місця проживання та емоційного зв'язку з ним, проте низьким рівнем традиційного типу прив'язаності та відносно низькими показниками відсут-

ності прив'язаності до місця проживання. Особи, які ввійшли до цього кластеру, поєднують в собі досить цікаве, а разом з тим нетипове поєднання типів прив'язаності до місця. Це особи, які зацікавлені в своїй місцевості, вважають, що вибір місця проживання має бути свідомим вибором, а не наслідком традиції, їхня прив'язаність є більш усвідомленою та активно розвивається через постійне дослідження та відкриття їхньої місцевості.

За допомогою описової статистики було виявлено, що у досліджуваній молоді переважає часова орієнтація на майбутнє ($M=3,47$). Друге місце посідають часові орієнтації на позитивне минуле ($M=3,34$) і гедоністичне теперішнє ($M=3,09$). Найменше досліджувані орієнтовані на негативне минуле ($M=2,95$) і фаталістичне теперішнє ($M=2,74$), між якими також не встановлено статистично достовірних відмінностей. Така тенденція прослідковується при аналізі всіх трьох виділених груп.

За результатами однофакторного дисперсійного аналізу Шефе було виявлено, що існують статистично значимі відмінності в показниках часової орієнтації «*позитивне минуле*» в представників першої — «не прив'язані до місця проживання» ($M=3,19$ при $p<0,05$) та третьої — «активно прив'язані до місця проживання» ($M=3,42$ при $p<0,05$) групи. Отож, особи, які активно прив'язані до місця проживання, більшою мірою позитивно оцінюють свій минулий досвід і час, сприймають його як приемний та розглядають «крізь рожеві окуляри» і з ноткою ностальгії, порівняно з особами, які не виявляють прив'язаності до свого місця проживання.

З метою подальшого аналізу був проведений кореляційний аналіз в кожній з виділених груп. Звернемо увагу на отримані зв'язки між типами прив'язаності та часовими орієнтаціями осіб в різних групах.

Наведемо результати кореляцій в групі осіб «неприв'язаних до місця проживання» (табл. 2). Можемо спостерігати обернений зв'язок між відсутністю прив'язаності до місця проживання особи та позитивним минулим ($r=-0,38$ при $p<0,05$). Існує прямий зв'язок прив'язаності до місця проживання та орієнтацією на майбутнє ($r=0,44$ при $p<0,01$) та обернений з теперішнім фаталістичним ($r=-0,35$ при $p<0,05$). Прив'язаність до місця дитинства, тобто емоційний зв'язок з місцем дитинства, утворив прямий зв'язок з орієнтацією на позитивне минуле ($r=0,57$ при $p<0,001$).

Табл. 2

Кореляції показників шкали «Прив'язаність до місцевості» у групі осіб «неприв'язаних до місцевості проживання»

№	Шкала	ВП	П_МП	П_МД
1	Позитивне минуле	-0,38*	-0,03	0,57***
3	Майбутнє	-0,3	0,44**	0,1
4	Теперішнє фаталістичне	-0,24	-0,35*	-0,09

Примітки: * $p<0,05$; ** $p<0,01$; *** $p<0,001$

ВП — відсутність прив'язаності; П_МП — емоційна прив'язаність до місця проживання; П_МД — емоційна прив'язаність до місця дитинства.

Отримані результати вказують на те, що особи, які не прив'язані до місця свого проживання, більшою мірою мають негативний минулий досвід, який є неприємним для особи. Особи з цієї групи більш схильні проявляти емоційний зв'язок до тієї місцевості, з якою збираються пов'язати своє майбутнє, щодо якої мають цілі та плани, а також вони меншою мірою схильні вважати, що не можуть впливати ні на теперішнє, ні на майбутні події свого життя. Вартим уваги є зв'язок прив'язаності до місця дитинства та орієнтації на позитивне минуле, що вказує на те, що особи, які не проявляють прив'язаності до місця проживання, більшою мірою проявляють емоційний зв'язок з місцем дитинства, якщо воно несло в собі певні позитивно забарвлені спогади.

В групі осіб «прив'язаних до місця проживання» було виявлено наступні зв'язки: традиційний тип прив'язаності до місця проживання обернено корелює з часовою орієнтацією на теперішнє гедоністичне ($r=-0,35$ при $p<0,05$), а емоційна прив'язаність до місця проживання утворює прямий зв'язок з орієнтацією на майбутнє ($r=0,37$ при $p<0,05$) (табл. 3).

Такі зв'язки вказують на те, що особи, які виявляють сильний зв'язок з місцем свого проживання, більшою мірою характеризуються наявністю цілей, планів і спрямованістю поведінки на реалізацію цих планів і цілей. Це можна пояснити тим, що вони бачать себе в певній місцевості, що полегшує їм планування та реалізацію власної діяльності в межах певного середовища. Також в прив'язаних осіб зі зростанням рівня традиційного типу прив'язаності до місця проживання зменшується схильність бачити своє теперішнє повним задоволень та вони більшою мірою переймаються за свою поведінку та її наслідки для людини.

Табл. 3

**Кореляції показників шкали «Прив'язаність до місцевості» у групі осіб,
«прив'язаних до місцевості проживання»**

№	Шкала	ТП	П_МП
1	Теперішнє гедоністичне	-0,35*	0,01
2	Майбутнє	0,25	0,37*

Примітки: * $p<0,05$; ТП — традиційна прив'язаність; П_МП — емоційна прив'язаність до місця.

В групі осіб, які «активно прив'язані до місця проживання», спостерігається найбільша кількість статистично значимих зв'язків. Зокрема, можемо спостерігати обернений зв'язок між традиційним типом прив'язаності та орієнтацією на майбутнє ($r=-0,33$ при $p<0,05$) та прямий зв'язок з теперішнім гедоністичним ($r=0,31$ при $p<0,05$). Активний тип прив'язаності утворює прямий зв'язок з часовою орієнтацією на теперішнє гедоністичне ($r=0,31$ при $p<0,05$) та обернений зв'язок з теперішнім фаталістичним ($r=-0,38$ при $p<0,05$). Також спостерігаємо прямий зв'язок між відсутністю прив'язаності до місця проживання та теперішнім гедоністичним ($r=0,41$ при $p<0,01$), позитивним минулим ($r=0,39$ при $p<0,01$). Емоційний зв'язок до місця проживання обернено пов'язаний з часовою орієнтацією на теперішнє фаталістичне ($r=-0,38$ при $p<0,05$).

Табл. 4

Кореляції показників шкали «Прив'язаність до місцевості» у групі осіб «активно прив'язаних до місцевості проживання»

№	Шкала	ТП	АП	ВП	П_МП
1	Теперішнє гедоністичне	0,18	0,31*	0,41**	0,02
2	Майбутнє	-0,33*	-0,1	-0,29	0,08
3	Позитивне минуле	0,06	0,09	0,39**	0,24
4	Теперішнє фаталістичне	0,31*	-0,38*	-0,02	-0,38*

Примітки: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$; ТП — традиційна прив'язаність; АП — активна прив'язаність; ВП — відсутність прив'язаності; П_МП — емоційна прив'язаність до місця проживання; П_МД — емоційна прив'язаність до місця дитинства.

Отож, такі результати вказують на те, що в осіб, які належать до групи «активно прив'язаних», зі зростанням рівня традиційної прив'язаності зменшується схильність проектувати своє майбутнє, цілі і плани на життя, в той же час вони більшою мірою схильні розраховувати на випадок долі, фортуни, а не на власні сили. Це можна пояснити тим, що традиційний тип прив'язаності виступає як неусвідомлена укоріненість, проживання в місці як традиція предків, успадкованість, тому власне особи вже меншою мірою покладаються на себе і розкривають своє майбутнє, оскільки в них вже все певною мірою склалось. Зі зростанням рівня активної прив'язаності серед прив'язаних до місця проживання підвищується схильність цінувати теперішні моменти, жити моментом і не думати про майбутні наслідки, також такі люди меншою мірою схильні покладати свої потреби та цілі на вирішення долі. Зі зростанням відсутності прив'язаності зростає схильність жити моментом і не прогнозувати наперед, що може бути пов'язано з переживанням позитивного досвіду в минулому. Зі зростанням емоційного зв'язку з місцем проживання особа більшою мірою готова брати на себе відповідальність за своє життя.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отож, прив'язаність особи до місця проживання пов'язана з часовими орієнтаціями досліджуваних осіб. Було встановлено статистично значимі відмінності в показниках часової орієнтації «*позитивне минуле*» в представників першої — «не прив'язані до місця проживання» та третьої — «активно прив'язані до місця проживання» груп. Особи, які активно прив'язані до місця проживання, більшою мірою позитивно оцінюють свій минулий досвід, сприймають його як приємний та обертаються на нього з відчуттям ностальгії, порівняно з особами, які не виявляють прив'язаності до свого місця проживання.

Було виявлено, що у досліджуваній молоді переважає часова орієнтація на майбутнє, що характеризується наявністю в досліджуваних цілей, планів і спрямованістю поведінки на реалізацію цих планів і цілей. Найменше досліджувані орієнтовані на негативне минуле і фаталістичне теперішнє, що свідчить про те, що вони ще не мають негативного минулого досвіду або вміють з ним ефективно справлятися, схильні брати на себе відповідальність за свої дії та поведінку, самостійно будувати своє майбутнє.

За допомогою кластерного аналізу на основі шкали прив'язаності до місця проживання (традиційний тип, активний тип, відсутність прив'язаності, емоційна прив'язаність) досліджуваних було поділено на три групи: «не прив'язані», «прив'язані» та «активно прив'язані» до місця проживання.

В осіб, які «неприв'язані до місця свого проживання», більшою мірою наявний минулий негативний досвід, який є неприємним для них. Особи з цієї групи більш схильні проявляти емоційний зв'язок до тієї місцевості, з якою збираються пов'язати своє майбутнє, щодо якої мають цілі та плани, а також вони меншою мірою схильні вважати, що не можуть впливати на події свого життя. Вартим уваги є зв'язок прив'язаності до місця дитинства та орієнтації на позитивне минуле, що вказує на те, що особи, які не проявляють прив'язаності до місця проживання, схильні проявляти емоційний зв'язок з місцем дитинства, якщо воно несло в собі певні позитивно забарвлені спогади.

Особи, які виявляють сильний зв'язок з місцем свого проживання, «прив'язані до місця проживання», більшою мірою характеризуються наявністю цілей, планів і спрямованістю поведінки на реалізацію цих планів і цілей. Також в прив'язаних осіб зі зростанням рівня традиційного типу прив'язаності до місця проживання зменшується схильність бачити своє теперішнє повним задоволень та вони більшою мірою переймаються за свою поведінку та її наслідки.

В осіб, які належать до групи «активно прив'язаних», зі зростанням рівня традиційної прив'язаності зменшується схильність проектувати своє майбутнє, цілі і плани на життя, в той же час вони більшою мірою схильні розраховувати на випадок долі, фортуни, а не на власні сили. З зростанням рівня активної прив'язаності в осіб, прив'язаних до місця проживання, підвищується схильність цінувати теперішні моменти, жити моментом і не думати про майбутні наслідки, також такі люди меншою мірою схильні покладати свої потреби та цілі на вирішення долі. Зі зростанням відсутності прив'язаності зростає схильність жити моментом і не прогнозувати наперед. Також зі зростанням емоційного зв'язку з місцем проживання особа більшою мірою готова брати на себе відповідальність за своє життя.

Отож, часова орієнтація особи, що відображає особисту тенденцію того, яким чином суб'єктивне ставлення до минулого, теперішнього і майбутнього впливає на поведінку, пов'язана з прив'язаністю до місця проживання, зокрема з різними його проявами. Такий зв'язок потребує подальшого дослідження, проте можна сказати, що часова орієнтація виступає одним з психологічних детермінант прив'язаності до місця.

Список використаних джерел і літератури

1. Bonaiuto M. Multidimensional perception of residential environment quality and neighborhood attachment in the urban environment/ M. Bonaiuto, A. Aiello, M. Perugini, M. Bones, A. Ercolani // Journal of Environmental Psychology. — 1999. — № 19. — P. 332–352.
2. Devine-Wright P. Rethinking NIMBYism: the role of place attachment and place identity in explaining place protective action / P. Devine-Wright // Journal of Community and Applied Social Psychology. — 2009. — № 19. — P. 426–441.

3. Giuliani M. V. Theory of attachment and place attachment. In M. Bonnes, T. Lee, and M. Bonaiuto (Eds.) *Psychological theories for environmental issues*. — Aldershot: Ashgate, 2003. — P. 137–170.
4. Hidalgo M. Place attachment: conceptual and empirical questions / M. Hidalgo, B. Hernandez // *Journal of Environmental Psychology*. — 2001. — № 21. — С. 273–281.
5. Lewicka M. *Psychologia miejsca* / M. Lewicka. — Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, 2012. — 637 s.
6. Morgan P. Towards a developmental theory of place attachment / P. Morgan // *Journal of Environmental Psychology*. — 2010. — № 30. — P. 11–22.
7. Place attachment: Advanced in theory, methods and applications / Edit. L. C. Manzo, P. Devine-Wright. — London, New York: Routledge, 2014. — 216 p.
8. Senyk O. Time perspective and place of residence: An empirical study / O. Senyk // *Journal of Education, Culture and Society*. — 2013. — № 2. — P. 137–147.

REFERENCES

1. Bonaiuto, M., Aiello, A., Perugini, M., Bones, M. & Ercolani, A. (1999). Multidimensional perception of residential environment quality and neighborhood attachment in the urban environment. — *Journal of Environmental Psychology, Vol. 19*, 332–352. [in English].
2. Devine-Wright, P. (2009). Rethinking NIMBYism: the role of place attachment and place identity in explaining place protective action. — *Journal of Community and Applied Social Psychology, Vol. 19*, 426–441. [in English].
3. Giuliani, M. V. (2003). Theory of attachment and place attachment. *Psychological theories for environmental issues*. M. Bonnes, T. Lee, & M. Bonaiuto (Eds.). Aldershot: Ashgate. [in English].
4. Hidalgo, M. & Hernandez, B. (2001). Place attachment: conceptual and empirical questions. — *Journal of Environmental Psychology, Vol. 21*, 273–281. [in English].
5. Lewicka, M. (2012). *Psychologia miejsca*. — Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR. [in Polish].
6. Morgan, P. (2010). Towards a developmental theory of place attachment. — *Journal of Environmental Psychology, Vol. 30*, 11–22. [in English].
7. Manzo, C. & Devine-Wright, P. (Eds.). (2014). *Place attachment: Advanced in theory, methods and applications*. London, New York: Routledge. [in English].
8. Senyk, O. (2013). Time perspective and place of residence: An empirical study. — *Journal of Education, Culture and Society, Vol. 2*, 137–147. [in English].

Мандзык Т. М.

аспирантка кафедри психології

Львовського державного університета ім. Івана Франко

ПРИВЯЗАННОСТЬ К МЕСТУ ЖИТЕЛЬСТВА МОЛОДЕЖИ В СВЯЗИ С ИХ ВРЕМЕННЫМИ ОРИЕНТАЦИЯМИ

Резюме

В статье исследованы особенности привязанности к месту жительства у молодежи и их связь с временными ориентациями (на будущее, прошлое, настоящее). Осуществлен сравнительный анализ выделенных с помощью кластерного анализа групп, объединяющих лиц с различными типами эмоционального отношения к месту жительства («не привязанные», «привязанные», «активно привязанные»). Установлено, что у лиц, активно привязанных к месту жительства, сравнительно высокий уровень временной ориентации на позитивное прошлое, чем у лиц, не привязанных к месту жительства. Также в статье на основе эмпирического исследования особенностей связей привязанности к месту и

временных ориентаций сформированы обобщенные характеристики каждой из выделенных групп.

Ключевые слова: привязанность к месту, временная ориентация, эмоциональные связи, активный тип привязанности, традиционный тип привязанности, молодежь.

Mandzyk T. M.

PhD-student of the Department of Psychology,
Ivan Franko National University of Lviv

PLACE ATTACHMENT OF YOUNG PEOPLE IN RELATION WITH THEIR TIME PERSPECTIVES

Abstract

This study was done to better understand how and in which way time perspectives are connected with place attachment in young people. It also aimed to look at the peculiarities of bonds between different types of attachment to residence and different types of time orientations (present, past, future).

Place attachment is defined as the affective link that people establish with specific settings, where they tend to remain and where they feel comfortable and safe. In order to explore this area, questionnaire was applied to a sample of 150 young people, aged 18–33, with different duration of residence in city (average length=12,75 years). Statistical software was used to analyze and interpret the survey results.

In the paper sample was divided on three groups with different characteristics of levels and types of attachment to residence with using cluster analyze («non-attached», «attached» and «active attached»). Obtained results showed that in group of active attached people to their residence there was a higher level of time perspective on positive past than in group of people who are not attached. Also whole sample has tendency on orientation on future.

In first group («*non-attached*») the formation of attachment to residence associated with future and hedonistic present; attachment to place of childhood with positive past; lack of attachment has reversed link with positive past.

In the group of «*attached*» young people the quantity of such relationships is smaller: traditional attachment is reversed associated with hedonistic present; emotional attachment to residence is related with orientation on future.

The last one group («*active attached*») has the next relations: traditional attachment is associated with future and fatalistic present; active attachment is linked with hedonistic present and fatalistic present; lack of attachment has links with hedonistic present and positive past.

To sum up, the time orientations has a significant role in the formation of attachment types to the place of residence, and understanding and analysis help optimize relations between young people and environment. This positive link has benefits for both — for people and for environment.

Key words: place attachment, time perspective, emotional bonds, active type of attachment, traditional type of attachment, young people.

Стаття надійшла до редакції 21.03.2016